

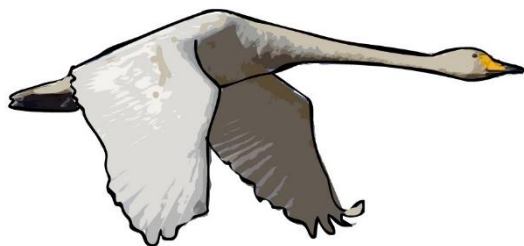
Suomi-neito ja Mannerheim

Hengissä halki elämän

Kuin sata vuotta saksalaista huumoria on Mannerheimista koottu kaskukokoelma, vajaassa sadassa vuodessa ydinmehu on niistä poistunut ja kaskut ovat menettäneet mehukkuuttaan. Hehku on sammunut myös valkoisilta, fennofiileiltä, perussuomalaisista ei ole korvaajaksi. Suomen itsenäisyyden kolme merkittävintä ja maailmalla tunnettua miestä ovat Elias Lönnrot, Jean Sibelius ja Carl Gustaf Mannerheim. Näistä kolmesta Lönnrot oli käsityöläisperheestä lähtöisin, mutta silti loi eepoksen. Sibelius oli porvaristoa ja loihti virsipohjaisen Finlandian, vaikka maamme lauluksi valikoituikin Fredrik paciuksen Oi Maamme! Mannerheim edusti aatelistoa, syntyperältään hän oli vapaaherra Suomessa, maailmalla tunnettu paronina.

Siniset sankarit

Tietävästi Sibelius ei yrittänyt milloinkaan olla kansanomainen, hän oli mitä oli, suuri lahjoistaan tietoinen säveltäjä, luova ihminen. Elias Lönnrotkin oli mitä oli, vaikka urapolveiluun kuului kotiopettajuutta ja lääkärin tointa. Kutsumus paloi silti suomalaisen kansanrunouden ja suomen kielen pariin, hän jos kuka oli kutsumustietoinen tehtävästään, ja valmis tekemään suuria uhrauksia päämääränsä eteen. Mannerheimikin oli tietoinen asemastaan ja velvoitteistaan. Hän oli suurmies ja Suomen itsenäisyyden säilyttämisooperaation johtaja, armeijan ylipäällikkö ja marsalkka, sotaurho ja sankari, kieltämättä vaikka punaisten muistot ovatkin olleet ja saatavat olla vieläkin kitkerän katkeria. Maa tarvitsee symboleita, lipussaan, sankareissaan. Siinä missä Mannerheim on Suomen vapauden henkilöitymä, suurmiesten sarjaan on nostettava muitakin. Esimerkiksi eläinlääkäri Yrjö Kokko, joka pelasti Suomen kansallislinnun, suomalaisuuden ja ekologisuu­den symbolilinnun sukupuutosta.

Ajan saatossa poliittiset voimasuhteet vaihtelevat,
kansoja ja kieliä tukahtuu ja häviää
ympäristövaikutteiden alle, joskus tätä
häviämisprosessia myös tietoisesti kiihdytetään ja
autetaan, sillä oma kieli, äidinkieli on osa identiteettiä
ja kansallisuutta.

Sata vuotta sitten sivistysriennot olivat suureksi osaksi suomenruotsalaisen porvariston ja aateliston tukemia, joskin fennofiiliset aatteet olivatkin jo saaneet tukevan jalansijan Suomen kamaralla. Suomen itsenäisyyden säilyttäjän sukujuuret ovat pitkänhuisseudesta päätellen Hollannista, ja pitkät miehet ovat tunnetusti naisten suosiossa, Mannerheim tehnyt poikkeusta säännöstä mitä naisten suosioon tulee. Kolmoisdraamoja tai kaksintaisteluja ei kuitenkaan tietävästi ollut. Jos oli niin ne hoidettiin kaikessa hiljaisuudessa tyylikkäästi.

Suomi-neidon pelastustehtävä

Tyttärien ohella Mannerheimille oli neidoista rakkain Suomi-neito, jolle hän uhraisi loppuelämänsä aktiivivuodet kunnes nukkui neidon helmaan, vuoteenaan maan povi. Kun kaskut eivät anna erityisempää lisäarvoa paljon muisteltuun henkilöön, josta ei sotahistoriallisia ja elämäkerrallisia muisteloita puutu, niin oli valittava toinen tie, ja se tie on eepinen. Epiikka kertoo sankarien teoista, Carl Gustaf Mannerheimia pidetään kansallissankarina Elias Lönnrotin ja Jean Sibeliuksen rinnalla, erona vain toiminnan kentät.

Mannerheim oli sotasankari, Lönnrot ja Sibelius olivat kulttuuriheeroksia. Vaikka Mannerheim oli musiikin ystävä, niin ei siitä sen enempää. Naiskauneuden ja musikaalisen lahjakkuuden ohitti arvoissa tapojen kauneus ja tyyli, jos niikseen tuli, kuten kasku Hanna Granfeltistä osoittaa. Tarina kertoo marsalkan olleen jonkin aikaa kiinnostunut laulajattaresta, mutta kun tämä oli erällä illallisilla käyttäytynyt hieman kyseenalaisesti, irtisanoi Mannerheim suhteen ja kommentoi neiti Granfeltiä: Jaa- a, olisipa hänen käytöksensä ollut yhtä kaunista kuin hänen laulunsa, hän matkustaa aina kahdessa luokassa. Ääni ensimmäisessä ja käytös kolmannessa. Sankari oli tunnetusti kriittinen ja vaateliias luonteeltaan, naseva kieleltään.

Mannerheimin elämä olisi voinut tyypistyä yläluokkaiseksi hedonismiksi Pietarin hovissa ellei vallankumousta olisi tullut. Virkaheittous Suomeen mahdollisti ehkä kaikkien aikojen nopeimman urakehityksen, työttömästä ja rahattomasta sotilaasta tuli yhdessä kuukaudessa ylipäällikkö. Makuasia sitten heräsikö hän painajaisunesta vai alkoiko painajainen valkoisten johtajana, valkoisena kenraalina, mutta epäilemättä menossa oli mukana tappamisen meininki, kun kerran liikkeelle lähdettiin. Tappaminen on sotilaan osa ja työtä, periaatteena on tapa tai tule tapetuksi. Hirmutekoihin syyllistyivät aatteistaan villiintyneet joukot puolin ja toisin.

Elämäntehtävä Homeroksen malliin

Unohtakaamme nämä ikävät tosiajat ja sukelletaan myyttien maailmaan, Mannerheimin elämäkertaan ja sen satumaiseen rakenteeseen, joka on verrattavissa Odysseuksen harharetkien matkaan niin kuin Paavo Castrén sen on esittänyt. Kuten Odysseus ja hänen miehistönsä, sankari kokee elämässään monia seikkailuja ja houkutuksia, mutta myös vastoinkäymisiä. Ja kukapa ei, jokainen on oman elämänsä sankari.

Odysseuksen harharetki päättyi Ithakaan, jossa hän jälleen tapasi rakkaan puolisonsa Penelopen, Mannerheim palasi Suomeen seikkailtuaan Venäjällä ja Aasiassa vuosikausia, ja sai ensi töikseen tehtäväkseen Suomi-neidon pelastamisen, vaikka alkoi olla jo hieman vanha.

Homeroksen viitoittamia Odysseuksen retkietappeja on Castrénin mukaan viisitoista. Niistä nyt Teille laulan, lauloivathan hovitrubaduuritkin sankareiden teoista valtakunnan hoveissa. Hovilaulajina Mannerheimin elämästä jotain hyvinkin tietävät Matti Klinge ja Eero Tarasti ovat yhdessä konstruoineet Mannerheimin elämäkerralliset tapahtumat satukaavaan, jaottelu sopii tähän alkuun johdannoksi.

Lopputulemana on tarkoitus osoittaa Kalevalan eepisen satukaavan olevan Mannerheimin elämäntapahtumien kanssa yhteneväinen. Mannerheimin elämä sai eepiset mitat myös kerronnallisesti tarkasteltuna, vaikka kaskusto ei tätä myyttisyyttä ilmennäkään. Kaskujen perusteella korostuvat lähinnä sikari, viina ja hienot naiset herkkupöytien ja suomen kielen virheiden ohella. Alussa mainittu kaskukirjalähde pitää lukuisia kansan suussa versovia kaskuja apogryfisinä, ei niin kovin todenperäisinä. Sitä ei aika enää todenna, jokainen voi uskoa mitä tahtoo.

Alkupalaksi kuitenkin kansalaissotaa tutkineen Eeva-Maija Peltosen kirjaama kasku, joka leikittelee paikannimillä, valkoisen kenraalin huonolla suomen taidolla. Osa kansasta vihasi verikenraaliksi kutsuttua marskia, ja purki vihansa mm. ilkeämielisiin kuvitelmiin ja kaskuihin. On hyvä tietää, että kasku on minimyytti.

Mannerheim oli tullut käymään Lahteen. Vastaanottamaan oli komennettu asemalaiturille suojeluskuntakomppania paraatiin. Kun Mannerheim astui junasta laiturille ja kulkimkomppanian kohdalle pysähtyi ja karjaisi kovalla äänellä että: Hyvä päivä Lahtipojat minä kiittä teitä kun te autta minua lahtissa ja varkauksissa.

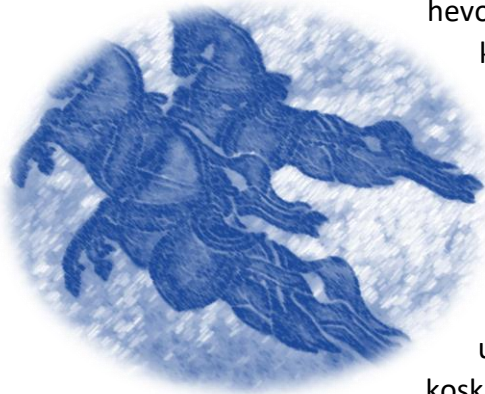
Laulu Kalle Kustaa Tapalasta

Pilkkakirveiden tuotoksiin kuuluu myös laulunsanoituksia. Osa pilkkaamisperinettä ovat nimet, köllit ja liikanimet. Marskilla ei ollut muuta kansanomaista lempinimeä kuin tuo lyhenne marsalkasta, herjaavia nimityksiä oli useampiakin mm. lahtikenraali, kuten edellisestä kaskustakin käy ilmi. Käytökseltään ja pitkävartiselta olemukseltaan Mannerheim pysyi ylhäisenä, etäisenä hahmona kansalle, tyylistään tinkimättä. Tosin pieniä suosionkalasteluyrityksiä oli, kuten allekirjoitukset Kaarlo Mannerheimina. Se oli kökkö yhdistelmä ja pian Mannerheim siitä luopuikin ja lopulla elämäänsä tyytyi allekirjaamaan nimensä ilman etunimiä, nimi vain sai pitkän loppulisäkkeen alleen.

Mannerheimin alias Kalle Tapalan nimikirjoitus edustaa lineaarista linjaa, se on luettava ja selkeä. Valta ja asema vaikuttavat yleensä nimikirjoitukseen siten, että kirjottaja ottaa allekirjoitustoimen vakavasti. Marsalkan allekirjoitus on kookas ja avaraeleinen, se kuuluu henkilölle, joka tahtoo tehdä vaikutuksen. Kaarlo-nimikirjoitusvaiheessa Mannerheim laittoi nimensä jälkeen pisteen, mikä osoittaa varovaisuutta, epäluuloisuutta ja jopa epäluottamusta tai eron tekemisen halua ympäristön tai henkilön kanssa. Piste on aita, jonka ylitse on kiivettävä, jos mieli lähestyä kirjoittajaa hänen omalla alueellaan ja saavuttaa hänen luottamuksensa, kirjoittaa grafologi Osmo Oksanen. Toisin sanoen kesäpaita taisi olla ryhdittömyydessään liikaa asustaan tarkalle ylipäällikölle. Muutoin Mannerheimin nimikirjoitus edustaa upseerinvivana eli komentoviivana tunnettua tyyppiä, jossa on voimakas loppupääte alaviitteenä, tapa kielii tekijänsä kultaa sekä kunniaa -asenteesta. Elämän ehtopuolella nimikirjoituksen typistyminen pelkäksi sukunimeksi

kuvaa itsetietoisuutta asemasta, jossa ei kenen tahansa kanssa sinunkauppoja tehty. Tiedetään marskin olleen varsin pidättyvä sinunkauppojen suhteen.

Kalle Kustaa Tapala on marskin nimen omavaltaista suomennosvääntelyä latvialaiseen tapaan, jossa nimet omakielistetään. Nimien kääntämistä ei kaikissa kielissä ole, mutta kiinankieli on niitä kieliä, jossa nimikäännös on käytäntö, erikseen on länsimainen nimi ja erikseen kiinalainen nimi. Aasian matkallaan Mannerheim sai kiinalaisen nimen Kashgarissa passia hankittaessa. Hänestä tuli hevonen, joka nelistää pilvien halki. Lyhyemmin kiinalaisen

kansanperinteen tuuliratsu tai pilvihevonen. Hyvän kiinalaisen nimen löytäminen länsimaalaiselle voi olla hankala tehtävä. Nimeksi tuli Ma Dahan, jossa ma merkitsee hevosta. Toinen tulkinta nimestä on ”hevonen, joka matkustaa han-kansan maahan”. Passin saaja oli selvitetty suomalaisiksi paroniksi. Nimi oli silti osuva ja hyväenteinen, jolla oli hyvä kaiku kiinalaisviranomaisten silmissä, ja niin matka halki Aasian eteni, uuden huzchaon (kulkuluvan) ma edusti nimenä myös viisautta, koska sillä oli shakkilaudan ratsun merkitys. Ratsumies oli samalla

pelimies vallan suuressa pelissä Kauko-Idässä – ja Mannerheim piti nimestään, oli se sen verran kiinalaisesti kiteytetty.

Pelin säännöt

Pilvilinnojen ratsumies osasi pelin hengen sekä sodassa että rakkaudessa, mutta säilyttäen upseerin eetoksen. Naisista hän puhui kunnioittavasti, vaikka silmäpeli ja muu flirtti sujui naissuosiossa olleelta kuin luonnostaan, myös Aasian kartoituksen peitetehtävä tutkimusmatkailijana onnistui kohtuullisen hyvin, raportti valmistui ajallaan.

Mannerheim viihtyi Pariisissa, jonne hänen aviopuolisonsa Arapova tyttärineen oli muuttanut. Metsästysharrastus ja saalistusvietti vain sai uusia muotoja ja kohteita. Kuten kaskuissa todetaan Mannerheimin todenneen, rintaa vasten sykkivä neidon sydän on kuin taisteluun kutsuva rummutus. Vaihtoehtoja riitti, erehdyksiä ei tullut tai niistä vaiettiin visusti. Sotilaana sotaarummun pärinää ei voinut olla kuulematta.

Peleillä on sääntönsä, erehdyksistä naisrintamalla saattoi tulla mainetta, mutta ei kunniaa, skandaali siitä syntyi vähintään. Sellaisiin ei tiettävästi Mannerheim sekaantunut, jos vain suinkin saattoi välttää selkkaukset. Airojalkaisuus, sekä aatelisen että hirven epiteetti on hirvifunktioissa saalistuksen rinnastettava funktio, jossa saaliin kaadolla on keskeinen osuus.

Joskus aiottu saalis karkaa. Merkityslajina kyseessä on paradigmatapahtuma vaihtoehtoineen, jossa tarvitaan kypsyttää ja harkintaa. Hirvimetsällä kypsään ikään tullut kokenut hirvimies saa kantaakseen hirviherran tai muun vastuullisen toiminnan, jossa keskeiset piirteet ovat valinnoissa ja tarjolla olevissa vaihtoehtoissa. Jörn Donner on Mannerheim-tutkielmassaan kritisoinut Mannerheimin luonnehdintaa suomenruotsalaiseksi, mutta kyllä marsalkan juuret olivat suomenruotsalaiset, vaikka hän matkoillaan esiintyikin ruotsalaisena paronina. Juuret määritellään

yleensä syntymäpaikan ja kasvuympäristön mukaan. Jossain määrin Mannerheim koki itsensä juurettomaksi koko elämänsä. Äidinkielikään, ruotsi ei luonut ankkuroitumista, koska hän joutui työkseen tekemisiin monen kielen kanssa. Tiedoksi vain, suomenruotsalainen tarkoittaa sitä mitä sanookin, henkilö on Suomessa syntynyt, suomalainen, mutta ruotsinkielinen kaksikielisessä maassa, oman maan kansalainen.

Pelin säännöt on Jean Renoirin elokuva, joka on toistuvasti äänestetty maailman parhaimmiston kuuluvien elokuvien joukkoon. Juoni käsittelee ranskalaisen sosieteen juhlaa ja arkea, jotka jossain määrin yhtenevät. Mutta niin yhtenee juhla ja arki myös suomalaisessa hirvenmetsästyksessä.

Mannerheimin elämäntyön suurimmat saavutukset tuskin tehtiin makuukamarissa, ja sääliksi käy jos vapaustaistelu vesittyy jatkossa EU-armeijaan ja "Nato-yhteistyöhön". Täytynee sanoa kuin Spede: Voihan rähmä! Hukkaan valuu silloin elämänmittainen työ ja suursaavutus. Olen aiemminkin esittänyt hukkatyöstä kehittelemäni meemikaavan perusteita, joissa vilajaa outoa kirjallisuuden tutkimussanastoa. Kerrattakoon ne nyt. Kirjallisuustieteellisessä sanastossa tunneperäisesti vetoavan tarinan keskeistekijöitä ovat: a) peripeteia, odottamaton käänne, tunnistus kuten esimerkiksi Naton vaarallisuus Suomen turvallisuuden kannalta; b) hamartia, kohtalokas erehdys, kuten esimerkiksi pelolla lietsomalla manipuloidut ratkaisut; c) anagnorisis, oivallus eli asioiden oikean laidan tunnistaminen kuten esimerkiksi kiihkoton punninta puolesta ja vastaan; d) pathos, tunnepitoista kärsimystä ja piinaa merkitsevä sana eli sitä se sota tai toisen vallan alle alistuminen teettää sekä e) intentio, joka tarkoittaa tavoitetta, pyrkimystä, tarkoitetta ja päämäärää olkoon se vaikka seuraavat sata vuotta itsenäisyyden säilyttämistä. Varsin usein asioiden paljastuminen (anagnorisis) saa aikaan yllättävän käänteen (peripeteian), kun asianomaiselle valkenee totuus ja hän tunnistaa asioiden oikean laidan. Oi Suomi katso, että Sinun päiväs koittaa vastakin!

Taiteella on pyrkimys paljastaa totuuksia. Tarinoilla voidaan vaikuttaa asioihin, taide-elämys toimii katharsiksena, puhdistavan elämyksenä ja henkilöhahmot syntipukkeina, joihin voimme kohdistaa moraalisen närkästymisemme tai muutoin tunnepitoisen samaistumisemme. Mihail Bahtin on karnevaalitutkimuksessaan päätenyt puhumaan suuresta ja pienestä traditiosta kansanperinteessä, mutta toisin kuin luulisi, pieni on hänelle virallista, järjestynyttä, sofistikoitua ja suurta vuorostaan on kansanhuumori ja tavat. Tavallaan tulkinta on aivan järkeenkäypä, menettely, jossa ylhäinen alennetaan ja alhainen ylennetään ja näin osat vaihtuvat, vaihtuvat ainakin karnevaaliriehan ajaksi. Mitä suuremmat ovat sosiaaliset luokkaerot, sitä varmemmin yhteisön tasapainoa säilytetään sirkushuveilla, karnevaaleilla, mediahuveilla, tosi-teeveellä. Mutta ehkä on erehdys luulla, että sillä asia on kuitattu ja poissa päiväjäestyksestä.

Poimittuani ensin taustatietoja netistä pelin hengen mukaisesti ja sananmukaisesti, tuloksena oli pari kuvaa Renoirin elokuvasta. Toinen kuvista on niin kutsuttu sunnuntaimetsästystilanne, jossa herrat ovat lähteneet saalistamaan rupattelun merkeissä. Pelin säännöt voi kuvitella myös SWOT-kaavaksi tai semioottiseksi neliöksi. Kaksi muuta kuvaa on valittu joukkoon satunnaisesti kuva-arkistostani ihan vain mutu-tuntumalla enempää miettimättä ja analysoimatta luottaen siihen että sattuma auttaa, tulkinta osuu aina kohdalleen, jos sen taidon osaa. Testasin työnantajaa, hän kykeni näkemään ruudukossa perusdikotomian kurjuus versus yllisyys, mikä ei ollut hassumpi tulkinta.

Kaava-analogia 1 Mannerheimin elämä verrokkina

Kuva. Tekstuuri juuret verkkona / aateluus	Kuva. Renoir loistelas makuuhuone/ kenttävuode
Kuva. Renoir ystävyydet metsällä / metsästysretket	Kuva. miten vankeja kohdellaan / vankileirit

Kaava-analogia 2. Mannerheimin elämä verrokkina

Juuret maassa: vietti, kiihko, periaatteet Hamartia /kohtalokas erehdys / järjestetty avioliitto	Loistelas elämä: viettely, valloitus Intentio /tarkoite, pyrkimys / kaartin upseeri
Sunnuntaimetsästys: huvina saalistus Anagnorisis /Oivallus, asian oikea laita / saaliit metsällä ja seurapiireissä	Rangaistusvankien kohtelu: armahdus Pathos /Tunneperäinen piina, kärsimys / punaiset, kauna

Kaava-analogia 3. Mannerheimin elämä verrokkina

Mitä on sattunut ? KOMPASTUMINEN (erehdys) Avioliiton rikkoutuminen (oma ja vanhempien)	Millainen hän oli? YLELLINEN ELÄMÄ (tavoite) Marskin hovi ja kulinarismi, seurapiirit
Missä mennään? METSÄLLÄ/METSÄÄN (oivallus) Ulkomailla, metsätysmaja Suomessa	Miten näin kävi? VALLANKUMOUS (piina) Tsaarin vallan luhistuminen

Kuvion tulkinnasta on tähän asti jäänyt pois viides perusmeemikaavan tekijä, joka tässä asetelmassa on peripeteia, yllättävä käänne tai odottamaton tekijä tapahtumissa. Kyseessä usein on serendipiteetti. Viides kokonaisuutta kuvaava selitesana on miksi. Oi miksi? Tätähän me kysymme, kun jokin menee pieleen, tätä kysymystä pohtii analyytikkojen joukko työkseen. Miksi saadaan selville erittelemällä kohde, mitä, kohteen laatu eli millainen sekä tiedostamalla tilanne, missä ollaan menossa sekä lopuksi selvittämällä, miten tilanteesta selvitään tai toivottuun tulokseen päästään. Mannerheimin elämänkaaren selvittelyssä kuviona on edellä kerrotun mukaisesti:

Mitä on? KOMPASTUMINEN (erehdys) AVIOERO – EMOOTIOT	Millainen on? YLELLINEN ELÄMÄ (tavoite) KULINARISMI - HEDONISMI
Missä mennään? METSÄLLÄ/METSÄÄN (oivallus) HARRASTUS – TALVISOTA	Miten näin kävi? SEURAUKSET (piina) VALTATAISTELUT - SOTATAITO

Mannerheimin elämän keskeistekijöitä kartoitettasessa on lähtökohtana usein mainittu lapsuuden perheen rikkoutuminen isän vararikkoon ja pakoon Ranskaan. Myöhemmin myös Mannerheimin oma avioliitto rikkoutui joidenkin arvelujen mukaan rakkaudettomuuteen, jossa saattoi vaimon huikentelevaisuus talousasioissa olla lisämotiivi, sillä vaikka Mannerheim ei erityisen nuuka ollutkaan, niin hän oli tarkka raha-asioissaan, mutta kun toisten varat olivat kyseessä saattoi elää suurpiirteisemminkin. Voisi sanoa, että sotilaana hänellä oli itsekuria, mutta taloudenpitäjänä ei. Seurapiiritävät määrittivät osaltaan moraalia, lupa oli käydä metsällä ja vieraissa, vierailla tuli käydä ahkeraan, mikä tietenkin myös altisti kiusauksille. Voitaneen todeta, että Mannerheimissa meillä on kansanperinteen Kyllikki kylän kävijä. Sota siitäkin syttyi.

Siinä missä saalistus eri muodoissaan oli rauhan ajan ja vapaa-ajan toimia, talvisodassa tarvittiin metsä- ja luonto-olosuhteiden tuntemusta, aika ajoin pakkasta oli 46 C°, ei nuoret jupit osaa sellaista olosuhdetta kuvitellakaan. Eivätkä sotaveteraani-isäni kertoman mukaan osanneet saksalaisetkaan, paleltumia ja sekoamisia tapahtui paljon. Tarina kertoo, että monet jalat säästyivät pakkaspoteroissa, kun vain muisti pitää jalat puhtaina. Tuli sauna ahkerasti ja lumellakin pestä. Tiukka pakkanen loi piinaavat olosuhteet, ja päällystöltä ylipäällikköä myöten tarvittiin sotataitoa motivoida miehiä pysymään asemissaan, kohmeisin sormin liipaisinherkkyys on sitä ja tätä ja kylmänkipu lähes sietämätön. Miten lienee, pakkankenko voitti kisassa, suomalaiset kestivät enemmän pakkasolosuhteita. Pakkopoika eli pakkanen oli uskollinen ystävä, joka saattoi sankarin myös viimeiselle matkalle.

Pelin henki hirviviisinä

F12 / Hirvi / **Hamartia** = MITÄ lupa koski? = **VAHVUUS**

F 18 Kaato / **Intentio** = MILLAINEN tilanne? = **HEIKKOUS**

F21 Saalistus / **Anagnorisis** = MISSÄ ollaan oltu? = **MAHDOLLISUUS**

F13 Haavakko / **Pathos** = MITEN niin? = **UHKA**

F6 Hukkareissu / **Peripeteia** = MIKSI? = **SYNTEESI**

Politologian koe

F12 *kokeen määräys* *eduskunta – ylipäällikkyy; sotilasura*

F18 *voitto* *valtiovarainministeriö – varainkäyttö, julkinen, yksityinen*

F21 *takaa-ajo* *sosiaaliministeriö – Suomen Punainen Risti, Lastensuojeluliitto*

F13 *koetilanne* *puoluepolitiikka – sodat: kansalaissota, talvisota, jatkosota, Lapin sota*

F6 *petos* *puolueet – valkoiset, punaiset*

Airojalka syntyjään, herra ja ylhäisyys kuollessaankin

Henkilönä Mannerheimia pidetään arvoituksellisena ja monimuotoisuudessaan läpivalaisemattomana persoonana. Hän osasi peittää tunteensa ja ajatuksensa, jos tahtoi. Etäiseen vaikutelmaan oli varmasti aristokraattisuudella vaikutusta, syntyperältäänkin hän oli jo herra ja ylhäisyys. Marsalkka Mannerheim kuului suomenruotsalaiseen aatelissukuun. Vanha suomenkielinen nimitys aateliselle on airojalka, sana esiintyy mm. Elias Lönnrotin suomalais-ruotsalaisessa sanakirjassa. Termi viittaa metsänvaltiaaseen hirveen sorkkineen ja pitkine säärineen, mutta myös johtajuuteen ja valta-asemaan yhteisössä. Muun muassa Tallinnan pormestarin arvomerkkeihin kuului hirvisorkkainen pikari.

Jonkinlainen kutsumus marsalkan tehtävään Mannerheimilla oli jo pikkupoikana, koska muistelmat kertovat hänen huudahtaneen jo poikasena enteelliset sanat: "Minusta tulee sotamarsalkka!" Tosin suvussa sotilaita oli, joten innostus saattoi olla perhepiiri-ihanteistakin kotoisin. Marsalkka oli hirvimiehiä monessa mielessä. Irvimies eli irvijä, mutta myöskin hirviherra alias airojalka aristokraatin merkityksessä. Airojalan nimen juonet juurtavat hirveen.

Nykyiset airojalat tunnetaan lähinnä talouden aatelina eli isokenkäisinä. Tämä on sikäli paradoksaalista, että joissain kehomittauksissa on todettu aatelisten nilkkojen, jalkojen ja käsien olevan sirohkoa lajia hujopissa varressa. Mannerheim oli pitkä 190 cm (joidenkin lähteiden mukaan 194 cm), ja airojalkainen, hirvimäinen toisessakin mielessä, hän oli hyvä juoksemaan, sillä hänellä oli pitkät sääret. Muistelmissaan Nanna Swartz kertoo marskin kertoneen juoksuistaan mielellään.

Eräässä puolalaisessa linnassa oli suuret juhlat, joihin osallistui myös eriarvoisia upseereita. Huvituksena olivat pelit ja leikit. Muun muassa juostiin kilpaa kolmen ryhmässä, nainen keskellä ja nuorehko upseeri kummallakin puolella. Muuan nuorista naisista tuli Mannerheimin luo ja sanoi kuulleen, että kenraali oli taitava juoksija.... Loppukirissä oli pitkä ylämäki linnaan. Mäen juurella nuori nainen kieltäytyi jatkamasta enää. Marsalkka väitti vastaan: -Kun armollinen neiti nyt on houkutellut minut tähän, teidän on ehdottomasti pysyttävä mukana loppuun asti, tuntuipa teistä miltä tahansa. - Nämä kolme voittivat kilpailun. Ja sitten juhlittiin. (Swartz 1968: 204-205)

Myös herkkusuuna marsalkka tunnettiin, joten tuore hirvipaisti lienee antanut aimo lisän kulinaristille harrastusmahdollisuuksiin. Arkiset ateriat olivat tavallista kotiruokaa ja työmatkoilla syötiin eväitä, piiraita ja olutta. Marski oli tarkka muotojen mestari, kuinkas muuten, aristokraatti ja upseeri kun oli. Sotataiteeseen vihkiytynyt Aki-Mauri Huhtinen on viitannut Foucault'n tulkintaan kurista, jossa nerokasta on nimenomaan takertuminen pikkuseikkoihin, esimerkiksi ruumiin asentoihin tai käyttäytymisen yksityiskohtiin.

Pikkuseikkojen kautta pyrittiin muovaamaan ihmisen persoonallisuutta ja näin saavuttamaan suurempia päämääriä kuten kuuliaisuutta kodille ja vaikka isänmaalle. Pikkuseikkojen merkitys ei perustunut vain tehokkuuden lisäämiseen, vaan ennen kaikkea pyrkimys oli pedagoginen eli vaikuttaa ihmisen sieluun ruumiin harjoitusten kautta. (...) Kurilla pyrittiin totuttamiseen, jossa sieluun piirtyisi taipumus iihmisen omasta halusta toteuttaa opetettua käyttäytymistä. (Aki-Mauri Huhtinen 2002:135-136)

Kuuluisa käsite, marskin ryyppy nostatti tuskanhikeä illallisvieraaksi kutsutuissa korsukulttuurin kasvateissa. Sanotaan Mannerheimin nauttineen vieraidensa kärvistelystä, mutta väitteessä lienee totta vain toinen puoli. Hirvimiehet tuntevat oireyhtymän, joka on leikkisästi ristitty riistahorkaksi. Kyseessä on käsien vapina joko odotuksen jännityksestä tai osumatarkkuuden pelosta. Metsällä ja sodassa tällaiseen oireiluun ei ole tiukan paikan tullen varaa. Osuttava on heti ja kerralla. Päättävä on nopeasti. Hermojen tulee pysyä hallinnassa.

Todennäköisesti marski testasi miehiään, kenen hermot tiukan paikan tullen pitivät ja kenen eivät. Oletettavasti ryyppykäytänne oli testi vakaasta kädestä ja hyvistä hermoista. Taistelutilanteessa tarvitaan niin malttia kuin rohkeuttakin. Pelko tai liika jännittäminen pahentavat asiaa, vievät hermot ja saattavat vaarantaa monen ihmisen hengen. Jos yksi ryyppy ei pysy hallinnassa, niin kuinkas sitten muu.

Loin aikanaan kehittämän elämäkertafunktioista Proppin satukaavaan. Sattui sitten niin, että professorit Klinge ja Tarasti loihtivat Mannerheimin elämäkertaan Propp-sovelluksen, joka on julkaistu ensin Synteesissä, ja myöhemmin myös Tarastin kirjassa Muotokuvia – Tulkintoja, muistelmia, tarinoita. Sovellan nyt tätä aikaansaannosta aiemmin esittämäni Pelin henki – kaavaan.

Sattuman satoa

Mukana kuviossa on ensinnäkin F12 Hirvi, joka hirvimetsästä puheen ollen on keskeinen aktori ja objekti, kohde. Mannerheimin elämäkertafunktiosovelluksessa Tarastin mukaan kyseessä on:

F12 Lahjoittajan antama haaste (tehtävä Suomen kansalta, myöhemmin Suomen presidentiltä, johtaa sotaa)

F13 Sankarin reaktio (Miten Mannerheim ottaa vastaan tehtävän)

F18 Voitto (monia marskin elämässä)

F21 Takaa-ajo (poliitikkojen ajohahdit, enemmän tai vähemmän kuvitellut)

F13 Sankarin reaktio (Miten Mannerheim ottaa vastaan tehtävän)

F6 Hukkareissu (avioliitossa vaimon karkaaminen; sotilasuralla vallankumous)

F22 Metsänpeitto (Pelastuminen (lukemattomia))

Olen rinnastanut tosissa yhteykissä hirvifunktio F12:ta kirjallisuustermiin **hamartia** sekä kysymykseen mitä lupa koski. Kyseessä on SWOT-kaavan vahvuusalue. Historioitsijat sen tietävät, mitä lupa eli Mannerehimille annettu mandaatti koski tarkkaan ottaen, mutta Suomen armeijan ylipääällikkyyks lienee suonut lähes diktaattorin valtuudet sodan aikana. Ymmärtämislaji on merkkiverkko, ja jos ylipääälliköllä ei ollut langat käsissään ja sotilaallista tiedusteluverkostoa, niin kenellä sitten.

Seuraava funktio on nimetty hirvifunktioiden perusteella kaadoksi F18, joka tulkinnessa marskin elämästä edustaa erilaisia voittoja. Tietävästi kaatui niin miehiä, naisia kuin lapsiakin. Pahoittelen viittausta, mutta puna-armeijasta taidettiin kaataa marsalkan komennossa ja tilanteeseen puuttumatta myös alaikäisiä. Tehtävä ei ollut helppo, voittoja ja kaatoja ei saada noin vain ilman uhrauksia. Sotatilanne vaati pelisilmää ja hyvää arviointikykyä, mutta kaoottisissa oloissa ei sittenkään välttytty ylilyönneiltä. Päämajan tehtävänä oli kysyä ja tietää millainen oli tilanne rintamalla. Tuli myös virhearvioita, ymmärtämislajina funktion 18 määrite ”erehdys” osuu nappiin.

Vaan entä saalistus sitten eli funktio F21, joka marskin elämäkertafunktiona on määriteltä poliittisiksi ajohahdeiksi? Sekä kaadot että saalistus sisältävät erehdyksen mahdollisuuden. Rintama eteni, eduskunta sai raportit. Valloitusretkille ei olisi kannattanut lähteä – Karjala menetettiin, tilalle saatiin loppujen lopuksi poltettu Lappi ja mittavat sotakorvaukset Venäjälle, liitoutuneille. Joten ei ole lainkaan varmaa, että Jorn Donnerin väite marskin natomyönteisyydestä. Ehkäpä, mutta marksi oli kaukokatseinen ja arvoituksellinen, joten mistä sen voi varmaksi tietää.

Rauhan ajan harrastukset

Mannerheimilla oli takana loistava menneisyys, kun hän sai kutsun loistavaan tulevaisuuteen viisissäkymmenissä. Marski ei ollut vallan riemastunut, mutta suostui, koska uskoi häntä tarvittavan, jotta Suomi pelastuu. Epäilemättä Suomi oli melko hyväuskoinen ja sinisilmäinen maa, jossakin määrin tietämätön maailman pahuudesta syrjäisen sijaintinsa vuoksi. Mannerheimilla tuskin maailmaa matkanneena ja Venäjän armeijan upseerina oli ruusuiset laput silmillä. Hirvifunktiona F13 edustaa raanaa, haavoittunutta hirveä, haavakkoa. Mannerheimin kerrotaan pitäneen hyvää huolta kunnostaan, mutta vanhemmiten hän raihnaistui kuten vanhetessa yleensä käy. Mannerheimin kunto ja terveys olivat huippuluokkaa, mutta lukuisat ratsun selästä putoamiset kävivät selän päälle, hänellä oli polivamma, lukuisia luunmurtumia ja loppujen lopuksi hän sai vatsahaavan. Kuoli iäkkäänä suoliston tukkeumaan.

Ihminen kysyy vaikeuksien keskellä alinomaa miksi. miksi juuri minä? miksi juuri meille kävi näin? Kansallisella tasolla Mannerheim oli varsin hyvin selvillä syistä ja seurauksista, mutta yksityisellä tasolla asiat olivat hallinnassa heikommin. Kuten sanonta kuuluu, sodassa ja rakkaudessa kaikki keinot ovat luvallisia. Muistelmissaan marski on varsin lakoninen avioliittonsa suhteen, mutta lääkärilleen Nanna Swartzille hän uskaltanut muutaman kerran puhumaan myös ex vaimostaan Anastasia Arpovasta. Näistä keskusteluissa ilmeni, että liitossa soi alkuun yhteinen sävel, koska avioparin yhteisenä harrastuksena oli musiikki. Marski ihaili vaimonsa taitoa loihtia flyygelistä ihmeellisiä säveliä, joten tie marskin sydämeen ei käynyt vatsan kautta vaan sävelten siivittämänä.

Sotilaslähetä Reino Juvosen muistelojen mukaan musiikki innoitti marskia poikamaiseen kujeiluun vielä vanhalla iälläkin. Oli vuosi 1945 ja marski päätti lähteä Seurasaareen aamu-uinnille, uintiseuranaan suurlähettiläs Gripenberg ja eversti Grönvall. Uimala oli muuten tyhjä, mutta naisten puolelta kuului musiikkia. Uimalaa kerberoi vahtimestari Nyström, jolta tiedusteltiin musiikin syytä. Saatiin tietää, että joka aamu siellä voimistelee musiikin tahdissa nuori kaunis rouva. Kun vilkaisemaan ei päästy edes presidenttiyttä lupaamalla, marski lopulta kehotti seuralaisiaan uimaan kaarroksen lahdelle ja vilkaisemaan kauempaa, miltä voimisteluohjelma näytti. Uintiretki tehtiin, mutta marskin oli tyytyminen raporttiin – kyllä oli kaunista, olipa kaunista... (Marski.. 1964: 35-36)

Silmät on sielun peili

Julkisessa roolissa ja asemassa on tarpeen sekä näkyä että nähdä. Marsalkka oli tunnettu teräväkielisyydestään, tarkkuudestaan ja havaintokyvystään. Häneltä ei jäänyt huomaamatta pieninkään yksityiskohta, silti hänellä oli tilannetajua, jossa joskus tarvittiin myös sopeutumiskykyä taajuudelta toiselle kuten vaikkapa silloin kun mummo maaseudulla oli lyykähtää polvilleen marskin nähtyään, ja pystyi vain huudahtamaan – Onko se ihan ite! johon puhuteltu hyvántahtoisesti mummoa olkaan taputtamalla myönsi: Ihan ite! Kansaa huvittaa tässä sivumerkitys, jossa ite kulkee myös paholaisen ominaisuudessa.

Vaikka ylipäällikkö Mannerheimilla onkin suvussa periytyvä sanpaku-silmäisyys, niin onneksi suunta on yin-sanpakua, eli valkuainen näkyy teriön alapuolella. Sillä jos valkuainen sanpakusilmissä näkyy yläpuolella, on se äärimmäisen väkivaltaisen ihmisen merkki, jolloin henkilö voi tuhota itsensä, mutta vie samalla muitakin muassaan. Joten silmistä sen näkee, marski ei ollut natsimielinen. Ylen raskaaksi kävi hänelle sota ja velvollisuudentunto, vaikka sotilasura olikin koulunut nuoresta kuumakallesta rautahermoisen miehen.

Sanpaku merkitsee kolmen valkoisen näkymistä, toteaa japanilaisparantaja Ohashi. Kirjoittaja toteaa, että elämän saavutuksiin tarvitaan kovaa työtä mutta myös onnekkautta. Kolmesta valkoisesta Ohashi toteaa, että ilmiö on tavallinen sairailta tai loppuun kuluneilla ihmisillä ja selvintä niillä, jotka ovat vakavasti sairaita tai lähestyvät kuolemaa. Jos marski ei sanpakun pahentuessa silmissään ehkä itse ollut vielä välittömässä hengen vaarassa terveyden puolesta, niin silmästä silmään hän joutui katsomaan kuolemaa silmiin joka päivä. Ei mikään ihme, että hän oli tarkka kaatumistilastoista, koska ihan järkisyyistä jokainen henki oli kallis menetettävä.

Sota kävi hermoille jopa kylmähermoiselta marskiltakin, sotilas ei julkisesti surrut, vaan pakeni herkkuhetkiin lohtua saamaan. Silti silmät kielivät henkisestä väsymyksestä ja vakavasta stressaantumisesta, intuitio ei ollut enää voimissaan ja sen myötä ehkä tuli tehtyä typeriäkin siirtoja sotataktiikassa. Lopuksi hän pakeni Portugalin lämpöön väsymystä ja mahdollista sotarikossyytettä myrkkykapseli taskussaan.

Jos valkoinen näyttäytyy iiriksen alapuolella, tila on yiniä ja osotitaa, että vaara tulee ulkopuolelta. Henkilö, jolla on yin-sanpaku -silmit, saattaa itsensä vaaraan tai uhkaavaan tilanteeseen tietämättään – eikä ehkä selviä hengissä, toteaa Ohashi. Tosiasiassa kukaan ei selviä vaaroilta tai hengissä elämsätään olipa silmit sanpakut tai jotain muuta. Mitä tulee Mannerheimin ihastukseen laulajatar Hanna Granfeltiin, niin kaunotar oli sankarin äidin kaltaisesti sappukusilmäinen hänkin – mutta se käytös!

Montreaux:stä 1950 lähetetyssä kuvassa Mannerheimin katse on tyyntynyt, ilme on seesteinen, sappukusilmäisyys on poissa, mutta olemus vanhuuden ja sairauden riuduttama. Lähestyvä kuolema on jälleen läsnä signeerauksen pisteenä ja alasvajonneena lopukkeena. Loppu oli lähellä, sankari oli valmis lepoon hyvän juoksun juostuansa. Kun hänet saateltiin Suomi-neitonsa luo ikiliittoon, oli Pakkopoika bestmanina.

Matkalaulu maineikkaasta miehestä

Puhutaan Mannerheim-myytistä, joka on poikunut koko joukon kaunokirjallisiakin teoksia elämäkerroista ja muisteloista puhumattakaan, mutta koska en ole kirjallisuudentutkija enkä kunnolla folkloristikaan, otan semioottisen näkökulman, ja oppaanani Paavo Castrén ja hänen antiikin myyttien tuntemuksensa. Sillä elämä on eepinen runo.

Satukaavan funktiointi eli toimintokartoitus voi olla käyttökelpoinen lähtökohta merkitysten hahmottamisessa kuten edellä on jo esitetty elämäkertafunktioina. Sovellan esitettyä, ja ideana symbolinen liitto, jossa marsalkka Mannerheim on ollut Suomi-neidolle sankari ja Suomen pojille kuin isähahmo kuten sankari itse toteaa yhdessä päiväkäskyistään. Toteaahan ylipäällikkö itsekin päiväkäskyssään sotilaiden olleen hänelle kuin omia lapsia. Ihmesadun keskeinen toimija on sankari.

Jokainen ihminen on oman elämänsä merkkihenkilö ja sankari, tarun keskushenkilö kuten bulgarialainen kirjailija Jordan Raditshkov sen on sanonut:

"Tosinaan minusta tuntui, että jokainen ihminen itse asiassa on Pohjantähti ja pyörittää alituisesti akselinsa ympäri elämäänsä, aikaansa, muistojaan, koko arkipäiväänsä kansoittaen sen uusilla tähdillä joidenkin vanhojen pudotessa pois...Me yritämme hallita ja vallita maailmaamme omin päin, luomme tätä inhimillistä proosaa, joka syntyy siitä, että alinomaa juoksemme horisontista toiseen yrittäen tukkia aukkoja, ja kun saamme yhden kohdan korjatuksi, toinen repeää vielä pahemmin, joten toisinaan istahdamme uupuneina ja sanomme väsyneesti itseksemme: millaista elämää tämä onkaan, mutta ei kai ole muuta neuvoa kuin retuuttaa eteenpäin. Mutta vaikka ihminen väsyisikin, hänen ajatuksensa voivat jatkaa, ja jos on laatinut perustan valtavalle elämälleen ja nääntyneenä luhistuu tämän perustan ääreen, ajatukset ja aistit voivat toisten avulla jatkaa tämän suunnattoman elämän rakentamista, elämän jota jostain syystä on nimitetty runoudeksi!" (Raditshkov: Villi Siperia 1977:207-208)

Taiteessa ja tieteessä ajatukset ja luovat tuotteet eli artefaktit voivat jatkaa tekijänsä elämää, maineen kanssa on kehnemmin, sillä maineisuus unohtuu helpommin eikä siitä parin sukupolven mentyä juuri lauluja lauleta, maine ja kunnia unohtuvat arkistoihin. Tästä on todisteena oman tyttäreni hyvin varovainen kysymys: Mikä se Mannerheim oikein oli? Mitä hän teki, että on niin kuuluisa? Kysymys sinänsä todistaa, ettei henkilökulttia ole perheessämme harrastettu. Tietoisesti tosin ei ole vaiettukaan, mutta tälle nuorelle naiselle kansallissankari oli ja on tuntematon suuruus.

Myyttisyyttä voi soveltaa myös oikeiden elävien ja eläneiden ihmisten elämäkertaan, vaikka kulttuurissa ei tunnettaisikaan varsinasita vainajainpalvontaa. Satumaisuus ja myyttisyys usein rinnastuvat kuin joulun tarina, jossa joulupukki edustaa satua ja Jeesus-lapsi myyttiä. Joulun vietto on sekin rakenteeltaan satunäytelmää, joulun sanoma osa pyhää kertomusta tähtineen, ietäjjineen.

Tavoitteena on satufunktioiden ja Odysseuksen harharetkien etappien avulla tulkita Carl Gustaf Mannerheimin elämää ja tekoja. Biografia on narraatio, kertomus, ja joissakin tapauksissa myös eepos elämästä kuten esim. Sibelius-elämäkertaniteet tai Päätalon omaelämäkerralliset romaanit.

Elämäkerroissa käytetään yleensä kronologista, ajallisesti johdonmukaisesti etenevää kerrontaa. Sen kaltaisia Mannerheimsita on tehty monta. Elämässä on joitain lainalaisuuksia, jotka on äärätty kaikkien kuolevien osaksi. Luonnollisilla ja juridisilla henkilöillä on syntymä ja kuolema. näitä funktiosovelluksessa vastaavat funktiot

F11-Lähtö = työuran alku

F20-paluu = eläkkeelle jääminen.

Moni on lähtenyt työuransa taipaleelle tyhjin taskuin, heikoin eväin, mutta ponnistanut silti itkälle. Osa lähtee uralle torvet soiden, montakin tutkintoa suortittaen, kulleroiden kuin Kullervo, mutta saattaa kohdata ennenaikaisen lopun jo hyvän aikaa ennen eläkepäiviä tai vanhuuden epoa. Toisaalla vanhemmat a kasvuympäristö (F1-Sukujuuret) muovaavat ihmisen ja tässä arinassa sankaripoikasen elämää. Pieni mies oli jo ennen uraansa varsin tietoinen asemastaan ja ikeudestaan yksityiselämään, johon ei sopinut tunkeutua noin vain. Kerrotaan Carl Gustafin ieltäneen lastenhoitajaansa sekaantumasta yksityisasioihinsa, kun sai nuhteita käytöksestään.

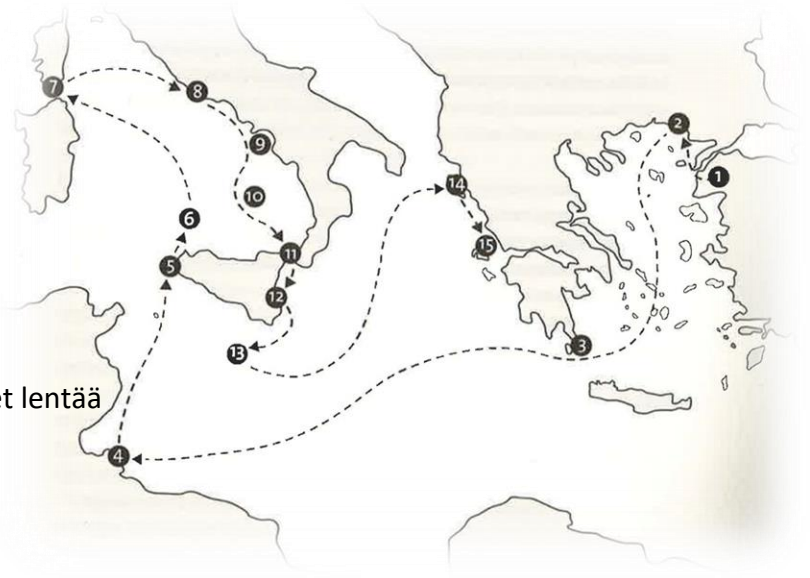
Maine (F31) on erottamaton osa ihmisen jälkeensä jättämää muistoa. Tässä muutamia esimerkkejä mainitakseni, miten elämä näyttäytyy ihmesadun rakenteena.

Myyttinen Mannerheim

Elämänkulun keskeisiä toimintoja funktioimalla on selvitettävissä, miten Mannerheimin elämän painopisteet sijoittuvat. Millaisia ovat hänen elämänsä satumaiset ja myyttiset piirteet? Millainen mies, johtaja, ihminen, ylipäällikkö ja toimija Mannerheim oli? Millaisia merkityksiä hänen elämänsä sai? Mitä hän merkitsi muille: perheelleen, työyhteisölleen, Suomi-neidolle jälkipolvineen? Kuten kaikista vahvoista ihmisistä, kiertelee Mannerheimistakin lukuisia kaskuja. Kaskut ovat taustalähteitä, joissa ilmenee sellaista, mitä virallisissa biografioissa ei kerrota. Henkilökaskut valaisevat tutkittavan persoonallista puolta, kasku on pikkumyytti, siksi henkilökaskuaineisto osana biografiaa on suosittu tyyli- ja kevennyskeino, silti kaskuissakin on jonkinlainen totuuspohja, totta toinen puoli.

Hirvikaskuissa erätarinointi sijoittuu funktioihin F8 ja F31 eli nuotion ääressä ja peijaistilanteessa kerrottuihin juttuihin. Elämäkertafunktioissa mielestäni kaskut ovat arvokysymys, mutta edelleenkin funktioon F8 liittyviä. Toisaalla ne rakentavat myös aikaan saavan ja toimeliaan henkilön kuvaa, imagoa, jossa ollaan naimisissa julkisuuden ja yhteisön kanssa ja tämä kulminoituu virallisena tekstinä, hovilauluna, kronikkoina funktiossa F31. Kaskujen kautta henkilö joutuu kosketuksiin maineensa ja yleisön kanssa.

1. Troija
2. Ismaros kikonien maassa
3. Kap maleia
4. Lootoksensyöjän maa
5. Kyklooppien maa
6. Aioloksen saari
7. Laistrygonien satama
8. Kirken "saari"
9. Seireenien saaret
10. Saari, jonka yli linnut eivät voineet lentää
11. Skylla ja Kharybdis
12. Helioksen saari
13. Kalykson saari
14. Skheira, Faiaakien saari
15. Ithaka.

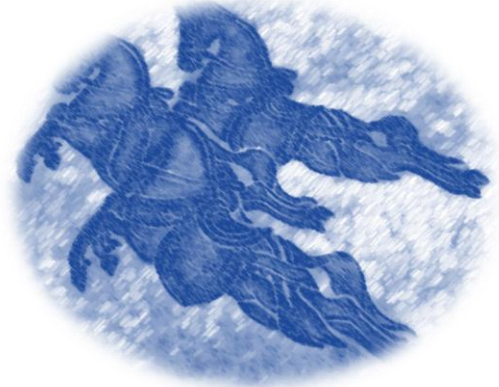

Kuva. Paavo Castrénin vanhan merenkulkuoppaaksi oletetun reitin konstruktio.

Tämä on litania, jonka merkitys voi avautua sovellettavalle tasolle, kun tehdään rinnastuksia, analogioita antiikin aikaisen eepoksen ja suomen kansallissankarin eepisen elämän välillä. Ratkaisu on intuitiivinen ja tulkinnanvarainen, ryhmittely suurpiirteinen, jolloin tulokseksi muodostuu Odysseuksen harharetkien ja ymmärtämislaajien mukainen määrä.

Pelin avauksena Ma Dahanin elämän eepiset verrokki on helpointa tarkastella ryhmiteltynä modaliteeteiksi, kuviossa Suomi-neito on tavoiteltu kosittu ja Mannerheim on hänen miehensä, joka lopulta palaa matkoiltaan pelastamaan omansa kuten Odysseus palasi Penelopensa luo. Odysseusta ei ensin lainkaan tunnustettu kotitalossaan.

Mannerheimin tuomisia,
 kiinalaisia jumalkuvia ei osattu arvostaa, ja niin sai
 Mannerheim säilyttää aarteita kotonaan
 kenenkään niistä piittamatta tai niiden alkuperää ja
 arvoa tunnistamatta, vaikka käytännössä
 asian kävijä toi muinaisen kiinan pantheonin
 mukanaan, lajissaan täydellisen ja
 ainutlaatuisen.

Mannerheimin eepisen elämän metatrendit muototuvat vastaavuuksina Olympoksen reittiin.

I Pietarissa/8. Kirken saari & 13. Kalykson saari
II Aasian matka / 4. Lootoksensyöjän maa & Skhera, Faiaakien maa
III Sotatoimet / 5. Kykloopit & Gigantit
IV Elämä / 1. Troija & Ithaka
V Vaarat / 10. Saari, jonka yli linnut eivät voineet lentää & 11. Skylla ja Kharybdis
VI Seikkailun hurma / 12. Helioksen saari & 9. Seireenien saari
VII Kohtalo(onnekkuus) / 2. Kikonien maa & 6. Aioloksen maa
Fokus: Mannerheim-linja 3. Kap Maleia

Ja samaan sysyyn modalisoidaan saatu ryhmittely, jolloin
oleminen – oleskelu Pietarissa
tekeminen – tehtävä Aasiassa
täytyminen – sotatoimien järjestely
voiminen – elämänkulku
tietäminen – vaaratilanteet
tahtominen – metsästysretket, matkailu
uskominen – aatteet
fokus: keinot – konstit on monet vrt DIOLKOS.

Aina voi tiivistää, jos niin tahdotaan. Periaatteessa Mannerheim-tarkastelu keskittyy kolmeen merkityskategoriaan, hänen tyyliinsä itsetietoisena ylhäisyytenä, hänen maineeseensa sotaherrana ylipäällikön ja marsalkan ominaisuudessa sekä hänestä luotuun legendaan, myyttiseen kuvaan.

Modalisointi jaksottuu niin että 1.) Elämäntyylillä kuvaavat etapit Pietari ja Aasia, 2) elämänuraa sotatoimet ja kohtalo sekä 3) teema legenda jo eläessään sijoittuu etappeihin vaarat ja seikkailut.

Diolkos on antiikin Kreikan talous-sotilaspoliittinen rakennelma, jolla haluttiin turvata ja suojat kuljetukset läpi kapean kannaksen. Se rakennutettiin mahtikäskyllä, kuten Mannerheim-linjana tunnettu Karjalan Kannakselle rakennettu puolustuslinjakin. Elämä rakentuu kivi kiveltä kuin diolkos, Mannerheim-linja valettiin betonista, tavoitteena suojella Suomi-neidon koskemattomuutta. Antiikin dialgosta pitkin pyrittiin suojamaan tavaroiden ja tarpeiden esteetön saanti.

Sadunhohteinen elämä

Elämäkertafunktiot (suluissa ap. Propp-Greimas satuteema)

- F1. **Sukujuuret** (poissaolo)
- F2. **Kieltämykset** (kielto)
- F3. **Houkutukset** (kieltorikkomukset)
- F4. **Valmentautuminen** (tiedustelu)
- F5. **Valmistuminen** (tiedon luovutus)
- F6. **Luotettavuus** (petos)
- F7. **Välirikot** (konnuus)

- F8. **Arvot** (puute)
- F9. **Kannustus** (kehotus)
- F10. **Valloitukset** (vastatoimet)
- F11. **Uran alku** (lähtö)
- F12. **Päämäärä** (kokeen määräys)
- F13. **Menestys** (koetilanne)
- F14. **Apuvoimat** (taikaesine)
- F15. **Toimipaikat** (siirtyminen)
- F16. **Työtehtävät** (taistelu)
- F17. **Tyypillisyydet** (tuntomerkit)
- F18. **Saavutukset** (voitto)
- F19. **Epäkohdat** (puutteen poisto)
- F20. **Loppuelämä** (paluu)
- F21. **Antagonit** (takaa-ajo)
- F22. **Onnekkuus** (pelastuminen)
- F23. **Auttajat** (yllätystekijä)
- F24. **Kilpailijat** (valesankaruus)
- F25. **Vaatimukset** (vaikea tehtävä)
- F26. **Arvoasema** (suoriutuminen)
- F27. **Imago** (tunnistaminen)
- F28. **Maininnat** (paljastus)
- F29. **Yksityisyys** (sankarin muutos)
- F30. **Seuraamukset** (rangaistus)
- F31. **Maine** (häät).

Myyttisyyttä voi tarkastella myös satufunktioiden kautta. Jos tiedetään viisitoista merkityslajia, niin ne on periaatteessa aina mahdollista jakaa kahteen attribuuttiin, joista sitten voi muodostaa satukaavan. Prosessi on kuitenkin työläs ja johtaa helposti hakuammuntaan ja harhaan. Helpompaa ja varmempaa on käyttää jotain jo hyväksi havaittua jakoa, kuten suomalaisten perusepiikan Kalevalan eepisiä funktioita.

Tarjolla Mannerheim-funktioiksi oli tarjolla kaksi vaihtoehtoa, joko rakenne noudatti hirvikronikoiden eli jahtikertomusten kaavaa, mikä sinänsä saattaisi olla ajateltavissa, koska henkilön elämänura oli sotilaallinen. Toinen vaihtoehto on testata elämätekstuuri kansanrunouspohjaseen kalevalaisen epiikan perusteella tehtyyn Kalevala-funktiointiin. Molemmat vaihtoehdot kun ovat mallikkaasti luontuneet myös eeposfunktioiksi intialaisen satutraditiotutkimuksen mukaisesti.

Sankaruus sinänsä on myyttinen käsite. Jo kadonneessa merkityksessä sankaila merkitsee lähinnä jotain sauhuamisen, pullisteleminen, mahtailemisen välistä nuoruuden kiihkoa. – Nuoret tahtovat aina sankaila. Joku voi olla sankari omasta mielestään, on sisäsyntyistä sankaruutta kaikkine naisseikkailuineen, useimmiten hormonien luomana. Suomalaisessa kansanperinteessä tällainen arkkisankari on Lemminkäinen.

Todellinen sankaruus epiikassa ja yhteisössä saavutetaan uroteoilla. Jollain, jota koko yhteisö arvostaa, esimerkiksi sillä, että neito pelastetaan pulasta, tai maa vapautetaan terrorista, tai itsenäisyyden menettämisen uhasta. Periaatteessa eepinen sankaruus on kitetyttävissä kolmeen lajiin.

Sankaruuden perikuva: Väinämöinen, surkuhupaisa & sankarillinen -> ei naisia, vain urotöitä)
Sankaruuden irvikuva: Lemminkäinen, naistennaurattaja + tappelija -> on naisia, vain tihutöitä
Sankaruuden ihannekuva: Ilmarinen, kosio- ja aviomies + seppo -> yhden naisen mies, työteliäs.

Voidaan puhua kahdesta sankaruuden alalajista, joita ovat kvasisankaruus ja tosisankaruus. Kvasisankaruutta on mm. populistiset poliitikot ja julkkikset ja muut huuliveikot, humanterit, naissankarit, filmitähdet. Tosisankaruutta edustavat sotasankarit, satusankarit, kulttuuriheerokset. Jokainen ihminen on oman elämänsä sankari, siksi sankaritarut koskettavat, sankaruus on meissä kaipuuna, ihanteena, haaveena, toiveena että joku pelastaisi pulasta ja/tai ihailisi.

On selvää, että Mannerheim on tosisankari, sitä todistaa sekin, että melko vaivattomasti hänen elämänsä funktiot kääntyvät tarkasteltavaksi Homeroksen tai Kalevalan epiikan mukaisesti ja jopa universaalifunktioina. Historian kirjoitus kertoo Mannerheimista sotasankarina, minä haluan osoittaa että sen lisäksi hän oli satusankari ja samalla kulttuuriheeros, jonka uroteoista nuoriso hyvinkin voisi huudahtaa – Ei oo todellista!

Laulut suuresta Ma Daheinista eivät kuole vielä vähään aikaan. Sitäpaitsi Mannerheimissa yhdistyivät kaikki kolme perussankaruuden teemaa, hän oli sankarillinen velvollisuudentunnossaan, nuoruuden kurittomuudessa myöskin tappelija ja naistennaurattaja, tihutöinä oli mm. opinahjon ikkunoiden särkeminen. Ehti hän olla sen jälkeen kosio- ja aviomieskin, kahden tyttären isä, mutta yhden naisen miestä hänestä ei koskaan tullut, vaikka sotatoimet pitivätkin työteliäänä.

Toisaalta, jos tarkastellaan muita elementtejä, niin Mannerheim oli kuin filmitähti, pitkävärtinen kuuluisa mies. Kansallissankarista ei jää inhimillisyyttä heikkouksineen puuttumaan. Satavuotiaalla Suomi-neidolla on siten ollut onnea, identiteetti ja omanarvontunto löytyi Kalevalasta, itsellinen elämä säilyi kansallissankarin ansiosta, aikanaan ihan ihka elävän.

Saduille on sankarihahmon lisäksi tyypillistä kolminkertaisuus, eli taikaneliö luoshun kaava, jossa on 3x3 ruutua, sadun kaava, jonka summa on 15. Tarkastelun lopuksi osoitan Mannerheimin elämän sointuvan tarkasteltavaksi myös Dürerin taikaneliönä tunnetun Melankolia-työnsä mukaisena 16-ruutisena neliönä, jonka summa on 34.

Haluttaessa, Mannerheimin elämä voidaan nähdä myös myyttisenä. Myyttisyys myteemijaolla on sankarimyteemin ja myyttisyysmyteemin yhdistelmä, jossa on pohjana täydellisyyden luku 17, myteemien määrä. Aivan kuten sankaruutta on kahdenlaista, Luoshun kaava edustaa myyttisyyttä maagis-satumaaisella tavalla, jossa on lumoa, mutta totuus voi olla toinen, myyttinen.

Universaali hahmo

Myyttisyyden viimeisenä testinä on tutkielmassa sovellettu universaalimyteemien jakoa edellä esitettyihin satukaavan mukaisiin elämäntapahtumiin käyttäen jakona viisivaiheista eeposfunktiointia metafunktioineen. Seuraavassa listauksessa on kunkin jaon alla esitetty lilalla ensin unversaalifunktio ja sitten vastaava Mannerheimin elämäkertafunktio, isomorfisuus on ilmeinen.

I KONSULTAATIO

lakastuminen F26

26. Tehtävän suorittaminen: Sodan vieminen päätökseen

tabut F2

2. Kaikki sotilaan uraan liittyvät kiellot

kasvukausi F9

9. Mannerheimin matka Pietariin ja pelastuminen

paha – tupakka F10

10. Suunnitelma Pietarin valtaamisesta valkoisille tai myös valkoisen armeijan perustaminen 1918 Suomessa

hyvä – hunaja F1

1. Vanhempien poissaolo, ylipäättään Mannerheimin poissaolo Pietristä hänen chevalier -kaartin upseerin uransa aikana, jopa siirto Aasiaan; Suomessa myös poissaolo armeijan tehtävistä sotien välisenä aikana.

Sota vs Tutkimus

II VIESTINTÄ

laulu F4

4. Aasian matka keisarin antamana tiedustelutehtävänä

ilmaisut F6

6. Avioliitossa vaimon karkaaminen, sotilasuralla vallankumous

Uhrius: keisarikunnan ja koko aiemaan virkauran tuhoutuminen vallankumouksen johdosta

asut F22

22. Pelastuminen (lukemattomia)

ihminen F14

14. Taikaesineen saaminen eli M. elämässä kaikenlaiset apuobjektit toimivat uskoa tehtävän suorittamiseen lisäävinä taikaesineinä ratsuista pukeutumiseen saakka

nimet F3

3. Kiellon rikkominen (lukemattomia Mannerheimin kohdalla)

Matkakuvaus vs Performanssi

III MATKAT

kohtalo F8

8. Puute: useiden myyttitarinoiden lähtökohtatilanne = keisarikunnan ja aristokraattisen maailman ja arvojen katoaminen

elämänkaari F27

27. Tunnistaminen (m. kiistaton myyttisyys ja hyväksyminen myyttiseen rooliin Suomessa)

vanhukset F16

16. Taistelu: monia tapauksia Mannerheimin elämässä

lapset F13

13. Sankarin reaktio eli miten Mannerheim ottaa vastaan tehtävän

pesintä F7

7. Mannerheimin antiaktanttien toiminnat

Arvot vs yksityisyys

IV SOTA

esineet F19 (aseet)

19. Onnettomuuden ja puutteen poisto: Suomen itsenäisyyden luominen ja säilyttäminen

eläin F12

12. Tehtävä Suomen kansalta, myöhemmin Suomen presidentiltä, johtaa sotaa

tavat F15

15. Siirtyminen määräpaikkaan: monia tapauksia

tuonpuoleinen F18

18. Voitto: monia marskin elämässä

dualistisuus F31

31. Häät (ei olennainen, mutta Matti Klinge on oikeassa tulkitessaan Mannerheimin hautajaiset "häiksi" Suomen kansan kanssa)

Etnografia vs Fantasia

V SANKARITEOT

helveti F11

11. Lähtö sotaan, toistuu useamman kerran

uroteot F25

25. Vaikea tehtävä: talvisota ja jatkosota

kuolema F21

21. Takaa-ajo: poliitikkojen ajohahdit, enemmän tai vähemmän kuvitellut

diabolisuus F28

28. Paljastus (mm. yksityiselämän paljastukset muistelmassa, Taru Stenvallin, Elsa Könösen ym. muistelmat)

paratiisi F20

20. paluu mm. Pietarista Suomeen ´takaa-ajettuna´

Elämä vs Kuolema

METAFUNKTIOT

Aloituskunktiot AF

riitit F29

29. Sankarin muodonmuutos

tutuuus F23

23. Saap. tuntem. (ainoastaan elämän alkupuolella, mutta myös kilpailevat kenraalit

Vastuskunktiot VF

taivaanvalot F17

17. Tuntomerkillä varustaminen: Kenties auto-onnettomuus Algeriassa, jonka jälkeen kävely muuttuu marskin keinuvaksi kävelyksi; myös itsensä varsustaminen ulkoisilla tuntomerkeillä eli ikonin luominen ja siihen pitäytyminen

rangaistus vieraus F30

30. Rangaistus (vastustajien rankaiseminen)

Hallintafunktiot HF

kalendaarisuus F5

5. Raportin luovuttaminen tsaari Nikolaille

festivaalit F24

24. Valesankarin vaatimukset (mm. Hitlerin ja muiden saksalaisten johtajien vierailut; kilpailevat kenraalit

Runomatriisi Pietari Suuren tapaan

Kehitteissä on testattu myyttisyyttä myös Pietarin ja Venäjän rakastaman kansallisrunoilija Pushkinin runoon Vaskiratsastaja, elihän Mannerheim pitkät ajat Pietarissa kaartin upseerina ja ratsumestarina, jonka tehtävänä oli hankkia hevosia.

Marsalka Mannerheim	tiedostaminen	voitokkuus ja onnekkuus	valkoinen kenraali
sotastrategia	maine ja teot	ylipääällikkö	itsehuri
arvot pirstana	ratsain halki Aasian	politiikka	aateluus velvoittaa
saksalaiset	Suomen itsenäisyys	elämänmuutokset	Mannerheim-museo

Kuva. Elämäkerta runomatriisiksi typistettynä.

Runomatriisin osuvuutta voi testata useilla eri tavoilla, esimerkiksi merkityslajeiksi luokittelu voi autaa löytämään uusia näkökulmia vakioisiin kertomuksiin. Lisäpontta voi saada tarkastelemalla matriisia tasoittin ja sekoreittain vertikaalisti ja lateraalisti.

ruutu Fokus sotilasura, Marsalka Mannerheim
ruutu 1b tiedostaminen
ruutu 1c voitokkuus ja onnekkuus
ruutu 1d valkoinen kenraali

ruutu 2a Mannerheim-museo
ruutu 2b maine ja teot
ruutu 2c ylipäällikkö
ruutu 2d itseksi

ruutu 3a VII arvot pirstana
ruutu 3b IV ratsain halki Aasian
ruutu 3c IX politiikka
ruutu 3d aatelisuus velvoittaa

ruutu 4a saksalaiset
ruutu 4b vapaustaistelijat, Suomen itsenäisyys
ruutu 4c elämänmuutokset
ruutu 4d sotastrategia

FOKUS
TIEDOSTAMINEN
RAJAT
TIETÄMÄTTÖMYYS

YLEISYYS
EREHDYKSET
ALITAJUNTA
SIIRTYMÄ

SOOLOILU
LAUSUMAT
USKOMUKSET
TIETOTAITO

ILMIÖINTI
MERKKIVERKKO
KEHITYS
TODELLISUUDENTAJU

Kolme maailmaa

SOTILAS – KAVALJEERI – UPSEERI

ruutu 1a Fokus sotilasura, Marsalka Mannerheim
ruutu 2a I Mannerheim-museo
ruutu 2c XIV ylipäällikkö
ruutu 4a saksalaiset
ruutu 4d sotastrategia

TIEDUSTELIJA – MATKAILIJA – IHMINEN

ruutu 3b IV ratsain halki Aasian
ruutu 4c elämänmuutokset
ruutu 2b XI maine ja teot
ruutu 1c XV voitokkuus ja onnekkuus
ruutu 3a VII arvot pirstana

AATELINEN – VALTIOMIES – VALKOINEN KENRAALI

ruutu 4b vapaustaistelija, Suomen itsenäisyys

ruutu 3c IX politiikka

ruutu 1d VI valkoinen kenraali

ruutu 2d II itsekuri

ruutu 3d V aateluus velvoittaa

Luoshun kaava

Runomatriisi on luonteeltaan semanttinen. Erona on, että Dürerin taikaneliö Melanklia-teoksen mukaan muodostuu jakaen taikatulona 17 täydellisyyden luku, jakamaton tasaluvuksi, taikatulo on 34. Sen sijaan Luoshun kaava on satukaava, maaginen ja sellaisena pirullinen, koska taikatulo on 66, joka tuottaa jakamattoman luvun $2/3$. Kun jokin on todella kompleksista ja monimutkaista ymmärtää sitä nimitetään kiinalaiseksi kysymykseksi tai pirullisen vaikeaksi tehtäväksi. Nyt on niin, että pedon luku on tuo satakertainen 66, koska se on yhtä $2/3$ eli jakamaton. Vastaavasti täydellisyyden luku 17 muodostu runomatriisista

Tarun mukaan keisari Yu Suuri näki taikaneliön kilpikonnän kilvessä. Kilpikonna nousi Luo-nimisestä joesta. Siksi 3×3 -taikaneliö on saanut nimen Luo Shu. Siinä rivit ovat 4, 9, 2; 3, 5, 7 ja 8, 1, 6.

Tämä tapahtui Kiinassa 3000 vuotta sitten. Ajateltiin, että neliö tuo tullessaan onnea. Siksi vanhemmat kiinalaiset kaupungit suunniteltiin neliön muotoon. Kiinalaiset kirjoitukset ajalta 650 eaa. kertovat tarinat Luojoen kääroistä. Kun minaisessa Kiinassa oli valtava tulva ihmiset yrittivät tarjota uhria tulvivan Luojoen jumalalle lepyttääkseen hänen vihansa. Silloin vedestä nousi kilpikonna, jonka kilvessä oli kuvio. Kuviossa oli pisteillä merkittyjä lukuja, jotka oli lajiteltu 3×3 -ruudukkoon, ja jokaisen rivin, sarakkeen ja lävistäjän lukujen summa oli sama: 15. Tätä muotoa käytettiin tietyssä mielessä joen hallitsemiseen. Joskus taikaneliötä kutsutaan myös sananeliöksi.

2 AATELINEN	7 VALTIOMIES	6 KAVALJEERI
9 UPSEERI	5 SOTILAS	1 VALKOINEN KENRAALI
4 TIEDUSTELIJA	3 MATKAILIJA	8 IHMINEN

Vakiosumma = 15

Dürerin taikaneliö on hänen Melankolia I taideteoksessaan hieman erilainen. Numerot kolmetoista ja yksitoista ovat tässä ylläolevassa neliössä vaihtaneet paikkaansa.

Taikaneliö esiintyy Melankolia I teoksessa näin:

16, 3, 2, 13
5, 10, 11, 8
9, 6, 7, 12
4, 15, 14, 1,

Tällöin myös jokaisen neljänneksen, keskimmäisen neljän ruudun ja vieläpä nurkkaneliöidenkin summa on mainittu 34. Lisäksi vuosi 1514, jolloin hän kaiversi neliönsä kyseiseen taideteokseen on esiintynyt alarivillä.

16	3	2	13
5	10	11	8
9	6	7	12
4	15	14	1

Tehtiinpä Mannerheimin elämästä satukaavan tapainen Luoshun kaava tai Dürerin taikaneliön mukainen myyttinen muodostelma, niin totuus pysyy eikä katoa taikaneliöönkään, kyseessä on sankarielämäkerta.

Odysseiat

Marsalkka Mannerheimin eepisen elämän metatrendit muototuvat seuraavasti.

I Pietarissa/8. Kirken saari & 13. Kalypson saari

Pietarin hovielämä ja kaartin upseerius vievät palatsielämän loistoon ja houkutuksiin. Komea pitkäsääri oli ihailtu kavaljeeri, jossa Mannerheim nuoruudessaan viihtyi hyvin. Lopulta hän menetti vapautensa avioliiton siteisiin Anastasia Arapovan kanssa. Odysseuksen retkistä kerrotaan, etteivät Kirke ja Kalypso helposti luovuttaneet sankariaan takaisin maailman merille. Mannerheimin elämäntarinassa hän joutui luovuttamaan vapauden vaimolleen, kun Arapova lähti kahden tyttären kanssa Pariisiin. Rakkaista pikku enkeleistä tuli lesbiaanisen rakkauden airuita, tarina ei kerro oliko taipumus kumman vanhemman puolelta vai elämän olosuhteista johtuvaa.

Mutta aivan kuten Odysseusta lumoojatar lopulta auttoi, niin on todennäköistä että myös Mannerheimia auttoi Ja suojeli nunnaksi ryhtyneen nuoremman tyttären rukoukset.

II Aasian matka / 4. Lootoksensyöjän maa & Skhera, Faiaakien maa

Marskin ryyppy aperitiivina ja kulinarismi ovat osaltaan luoneet hohtoa marskin legendaan. Kuten tunnettua, kuuluisa malja oli piripintainen ja sisälsi sekoituksen yksi osa akvaviittia (1 l), toinen osa kuivaa ranskalaista vermuttia (2 cl) ja giniä (1 cl). Jotain hyvin koukuttavaa lootos sisälsi, sillä sen lumoon paikalliset asukkaat olivat joutuneet Odysseuksen matkakertomuksessa. Mannerheimin matkakertomuksessa vilahtaa vuorostaan itäinen vastine, oopium, tuo unikukankaltainen kasvi.

Faiaakit olivat rauhaa rakastava kansa, joka asui Skheran saarelle, jonka nykysijainniksi on arveltu Korfua. Tälläistä rauhan saareketta myöhemmällä iällä edusti Mannerheimille ehkä kolme paikkaa hänen aikuiselämässään. Kahvilanpito ja huvila Hangossa, metsästysmaja Lieksassa, myöhemmin Lopella ja viimeisenä maatila, jonne huristeltiin pääkaupungista autolla, täsmällisesti. Mannerheim ei autolla ajosta piitannut. Kaskun mukaan syynä oli se ettei nuorena hänellä ollut varaa ja vanhana hänellä oli varaa autonkuljettajaan. Aasian matkallaan Mannerheim tapasi sarteja, keitaissa asuvia kauppiaita ja maanviljelijöitä ikään kuin antiikin faiaakeja erotuksena sotaistemista kirgiisiheimoista ympärillä. Keidas tai lootos, molemmat suovat väsyneelle matkamiehelle virkistystä ja hetken levon uupuneelle. On pohdittu, mikä on lootos. Herodotoksen mukaan egyptiläiset huojistaakseen elintarpeitaan ovat keksineet seuraavan. Aina kun joki tulvii yli ketojen, kasvaa vedessä paljon liljoja, joita egyptiläiset kutsuvat lotokseksi. Nämä he poimivat ynnä kuivaavat päivänpaisteessa; sitten he rouhentavat lotoksen unikukankaltaisen keskustan ja valmsitavat siitä tulella paahdettuja leipiä. Myös mainitun lotoksen juuri on syötävä ja jotenkin makea, se on pyöreähkö omenan kokoinen.

III Sotatoimet / 5. Kykloopit & Gigantit

Syntymäpäivänään sota-aikana Mannerheim jouti vastatusten eurooppaa valloittavan fanaattisuudessaan kyklooppimaisen vieraan kanssa. Valtakunnankansleri Hitler oli ilmoittanut saapuvansa vieraaksi. Mannerheim oli ansassa rautiotievaunussa kuin Odysseus kykloopin luolassa. Välitöntä pakomahdollisuutta ei ollut, mutta odysseusmaisella oveluudella siitäkin tilanteesta sotapäällikkö jotenkuten selviytyi eikä tullut täysin niellyksi arvovalaltaan, kun jättimäiset sodan voimat venäläisyyden muodossa uhkasivat. Talvisodassa oli pieni Daavid, Suomi onnistunut kukistamaan Goljatin kaltaisen suurvallan Tolvajärven ja Suomussalmen taisteluissa. Sotasaalista Mannerheim kuvailee muistelmissaan varsin tarkasti. 70 erilaista tykkiä, 43 panssarivaunua, 270 autoa ja traktoria, 300 konetuliasetta, 6000 kivääriä, 32 kenttäkeittiötä 1170 hevosta. Kaatuneiden lukua ei tietty tarkkaan, koska lumi peitti armeliaasti alleen paeltuneet ja muut kaatuneet, mutta 1300 venäläistä joutui vangiksi.

IV Elämä / 1. Troija & Ithaka

Troijan sotaan liittyy tarina sotastrategisesta ratkaisusta, jossa lahjahevosen vatsassa oli yllätys sotilaiden muodossa. Sodan syynä oli kaunis Helena. Troijasta kaikki alkoi, sieltä Odysseus lähti vuosien harharetkille tuntemattomiin kaupunkeihin. Mannerheimin retki alkoi Pietarista ja päättyi loppujen lopuksi kotikaupunkiin Helsinkiin, kun vallankumouksen aallot pyyhivät Venäjää. Palatessaan kotimaahansa Mannerheim oli jo kunniakkaan sotilasuran tehnyt, ja monista vaaroista ja koettelemuksista selvinnyt. Palatessaan hän oli viisissäkymmenissä. Pietari ei ollut entisensä, Helsingissä oli koti ja rauha, mutta taistelu naisten tähden jatkui, Ithakassa Penelope odotti pelastajaa tukalaan tilanteeseen kilpakosijoiden ahdistuessa yhä ankarammin, Suomi-neito oli hädissään kansalaissodan aaton kourissa, ja tähän hätään yhdennellätoista hetkellä Mannerheim palasi Suomeen kuten Odysseuskin palasi kotiinsa.

Odysseus osallistui Troijan sotaan kreikkalaisten joukoissa. Mannerheim osallistui Venäjä-Japani sotaan venäläisten joukossa, molempia sankareita pidettiin ovelina taktikkoina. Mannerheimin sotatoimissa troijalaiset olivat bolshevisteja, kreikkalaiset tsaarilaisia. Talvisodan aikaan Troijaa edusti Tampere ja Ithakaa Helsinki. Bolshevismien voittaminen oli Mannerheimille elämää suurempi kysymys.

V Vaarat / 10. Saari, jonka yli linnut eivät voineet lentää & 11. Skylla ja Kharybdis

Strombolia pidetään Odysseuksen harharetkissä mainittuna linnuille vaarallisena saarena, myrkyllisten kaasujen vuoksi. Sodassa on aina tulta, taloja poltetaan, aseet, tykit, pommit syöksevät tulta, puhutaan tulituksesta, jota talvisodan ja jatkosodan aikana saatiin kokea yllin kyllin. Ehkäpä se kaikki on kiteytetty kahteen käsitteeseen, Kollaa kestää ja lapinpolttajat. Saksalaiskysymystä ei voitu ratkaista ilman tuhoa, Mainilan laukaukset aloittivat sodan. Sodan monipäinen hirviö ja kurimus oli kohdannut suomalaiset kurimukseensa. Yhteinen pelko ja uhka kuitenkin yllättäen yhdisti suomalaisten eripuraa ja niin Mannerheim esikuntineen pystyi puhaltamaan kansaan yhteisen taistelutahdon. Sodan pyörteistä selvittiin raskain menetyksin ja miestappioin, satunnaisista voitoksista huolimatta.

VI Seikkailun hurma / 12. Helioksen saari & 9. Seireenien saari

Mannerheim-kaskuissa todetaan marsalkan katuneen, ettei mennyt naimisiin kenenkään ihanan puolattaren kanssa, mutta epäilemättä muitakin seireenjä hän kohtasi elämässään. Kuuli ja näki suloiset houkutukset, mutta oli sidottu velvollisuuksiensa hoitamiseen niin tarkoin, ettei katsonut voivansa antautua tavanomaisen kuolevaisen rauhaissan perhe-elämään. Sodan tuulet veivät mennessään, vaikka sairaus veikin hänet lepäämään Portugalin aurinkoon ja sen seuraelämään.

VII Kohtalo(onnekkuus) / 2. Kikonien maa & 6. Aioloksen maa

Myöhemmässä ja yhä sadunhoitoisemmaksi muuttuvassa traditiossa Aiolos mielletään voimakkaimmin **tuulten** valtiaaksi ja jumalaksi sekä rajun tuulen eli puhurin henkilöitymänä. Aiolos ei kuitenkaan ole ainoa tuulten jumala. On myös olemassa muita pienempiä jumalia, jotka niin sanotusti työskentelevät Aiolokselle. Esimerkiksi on pohjoistuulen hallitsija Boreas.

Vallan kahvassa ja huipulla on tuulista. Sotien jälkeinen aika oli varsin myrskyistä aikaa, vaikka rauha olikin maassa. Suomalaisten jumala Ilmarinen on on tuulten ja tyynen sään jumala, ja hän oli suosiollinen ja soi rauhan tuulten tulla Suomi-neidon kotitanhuville.

Homeroksen Ithaka?

Mikä maa? mikä kansa? mitä miehiä asuu täällä? Jokin saari kauas siintävä ehkä vai jokin niemi möyheän mantereen kärkenä mereen kurkottaa? ...

"Tyhmäpä oot, vieras, tai kaukaa saavut, kun tätä maata kyselet: ei se nyt niin nimetön ole! Sen tuntevat monet, niin ne, jotka asuvat puolella päivän koiton, kuin nekin, jotka asuvat päin hämärää. Se on kallioinen eikä hevosilla kuljettava; ei tosin liian karu, vaan ahtaat ovat alavat. ...

metsää on taajaan ja ehtymättömät lähteet.

Siksipä, vieras, Ithakan nimi aina Troijaan asti kiirii, tosin, niin sanovat, se on kaukana Akhaianmaasta." (Od. 13.233–249; vapaasti suom. T.V.)

Od. 23,233–239 Penelopen riemu:

*Niin kuin riemahtuu maan nähdessään uros uiva,
pirstonut jolt' ulapalla Poseidon purren on oivan,
tuulien viskelemän sekä vetten korkean kuohun
– harvapa maihin pääsee vain yli vaahtisen aavan,
voimin nääntyvin ui, iholl' inha on suolava tahma,
– rantaan riemuitenpa jo ehtii, ei tuho niellyt:
niin näki riemuin valtiatar jalon puolison jälleen.*

Fokus: Mannerheim-linja 3. Kap Maleia

Valtavaa kokonaisuus, Mannerheiminlinja on myynnissä Senaatti-kiinteistöjen toimesta Suomen täyttäessä sata vuotta. Herää kysymys saavatko venäläisetkin ostaa tätä/tämän puolustuslinjan? Tyyliinsä marsalkka, ylipäällikkö Carl Gustaf Mannerheim säilytti loppuun saakka, linjat kunnossa.

Marita Råman

LÄHTEET

- 1.Ethosta etsimässä, puheenvuoroja johtamisen ja yrittämisen etiikasta. toim. Pauli Juuti/Aki-Mauri Huhtinen. Propagandasta informaatio­sotaan. Havaintojen hallinta ja sotataito ss. 132-144; PS-kustannus 2002
- 2.Lääkärin askelet, Nanna Swartz, suom. Elli Leikola, WSOY 1968
- 3.Marski läheltä ja kaukaa. toimituskunta Ea Rahikainen, Tauno Majuri, Reino Juhonen, Kirjayhtymä 1964
- 4.Muotokuvia, tulkintoja, muistelmia, tarinoita. Eero Tarasti, ISI ja Suomen Semiotiikan Seura 2006
- 5.Kehon kieli. Ohashin itämainen diagnoosi, Ohashi Atar Kustannus 2009
- 6.Herodotos. Historiateos 1-2 WSOY Laatu­kirjat
- 7.Mannerheim kaskujen kuvastimessa, koonnut Tauno Bergholm, Kustannusosakeyhtiö Ajatus, Helsinki 1997
- 8.Mannerheim valkoinen kenraali 1914-1918
- 9.Suomen sotakorvaukset 1944-1952, maa, joka maksoi velkansa. Jukka Vesterinen. Alfamer Oy, 2012
- 10.Mannerheim Suomen marsalkan elämäkerta selkokielellä, BTJ Kustannus, 2010
- 11.Suuri seikkailu Mannerheimin jäljillä, Eric Enno Tamm, Otava 2010
12. C.G. Mannerheim´ chinese pantheon, by Harry Halén and Bent Lerbaek Pedersen, Finno-Ugrian society, 1993
- 13.Muistiinpanoja Mannerheimista, Jörn Donner, Otava, 2011
- 14.Homeros, Troijan sota ja Odysseuksen harharetket, Paavo Castrén, Kustannusosakeyhtiö Otava, 2016
15. <http://www.saunalahti.fi/toivil/Homeros.pdf>